

“România Durabilă” (SIPOCA 613)

Valurile de cercetare sociologică

RD30

ODD 3 In Depth

(noiembrie 2021)

Narativ de sinteză și concluzii

Livrabil

luna decembrie 2021

A 30-a cercetare sociologică din cadrul proiectului “România Durabilă” SIPOCA 613, cu indicativul RD29, a avut drept scop continuarea măsurării la nivel detaliat, în adâncime („*in depth*”), a opiniei publice privind aspecte din cadrul celui de-al treilea Obiectiv de Dezvoltare Durabilă din cadrul Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030 (SNDDR 2030) – ODD 03 „Sănătate și bunăstare”. Acest Barometru reia, parțial, întrebările din Barometrul RD05, din mai 2020, pentru a evalua dinamica percepțiilor privitoare la sistemul sanitar și starea de sănătate a populației din România.

Metodologie

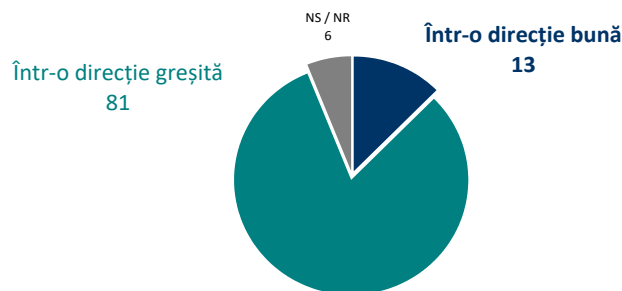
Pe baza structurii obiectivelor de dezvoltare durabilă și a temelor de preocupare instituțională aferente acestora, așa cum sunt ele explicitate în SNDDR 2030 (pp. 37-41), echipa ARDA, împreună cu partenerii din cadrul SGG (DSG și DDD), a operaționalizat o listă de indicatori de opinie publică, pe următoarele teme de interes:

- Identificarea percepțiilor din cadrul opiniei publice pe diverse subiecte privind impactul pandemiei Covid-19 în România
- Identificarea percepției populare generale privind sistemul de sănătate din România;
- Identificarea autopercepției privind starea de sănătate;
- Identificarea autopercepției populare privind tonusul zilnic.

1. Climatul social general

Q01 DIRECȚIA LUCRURILOR

Q01. În general, considerați că România în momentul de față se îndreaptă într-o direcție bună sau într-o direcție greșită?

În răspunsurile privitoare la climatul social general din Barometrul RD30 (noiembrie 2021) se constată o foarte ușoară ameliorare a situației față de Barometrul precedent. Dintre respondenți, 81% consideră că România se îndreaptă într-o direcție greșită și 13% într-o direcție bună (față de 84% și, respectiv, 11%, cu o lună în urmă).

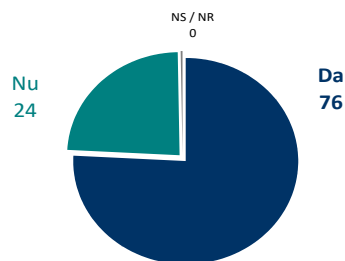
Cauzele sunt, cu mare probabilitate, rezolvarea crizei politice și apropierea sărbătorilor de iarnă. Totuși, un nivel de nemulțumire de peste 80% trebuie să fie, în continuare, un mare semnal de alarmă.

Subliniem, în continuare, că starea de spirit generală a oamenilor se reflectă și în aprecierile asupra problemelor sectoriale pe care le analizăm în acest proiect.

2. Identificarea percepțiilor din cadrul opiniei publice pe diverse subiecte privind impactul pandemiei Covid-19 în România

Prima secțiune a chestionarului tratează problematica vaccinării, atât în general, cât și în contextul pandemiei actuale.

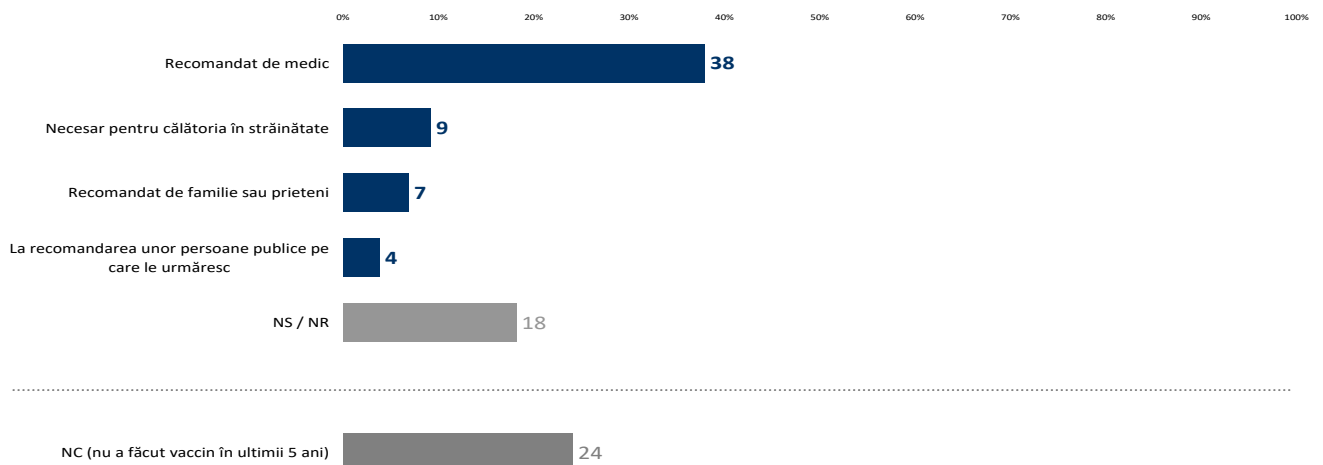
Q02. Dvs sau cuiva din familia Dvs i s-a administrat vreun vaccin în ultimii 5 ani?

După cum se vede din diagramă, 76% dintre respondenți declară că în ultimii 5 ani, lor sau cuiva din familie li s-a administrat un vaccin. 24% susțin că nu au primit vreun vaccin în ultimii 5 ani.

DACĂ DA

Q03. Gândindu-vă la ultima vaccinare, pentru ce motiv ați decis să fie administrat vaccinul?

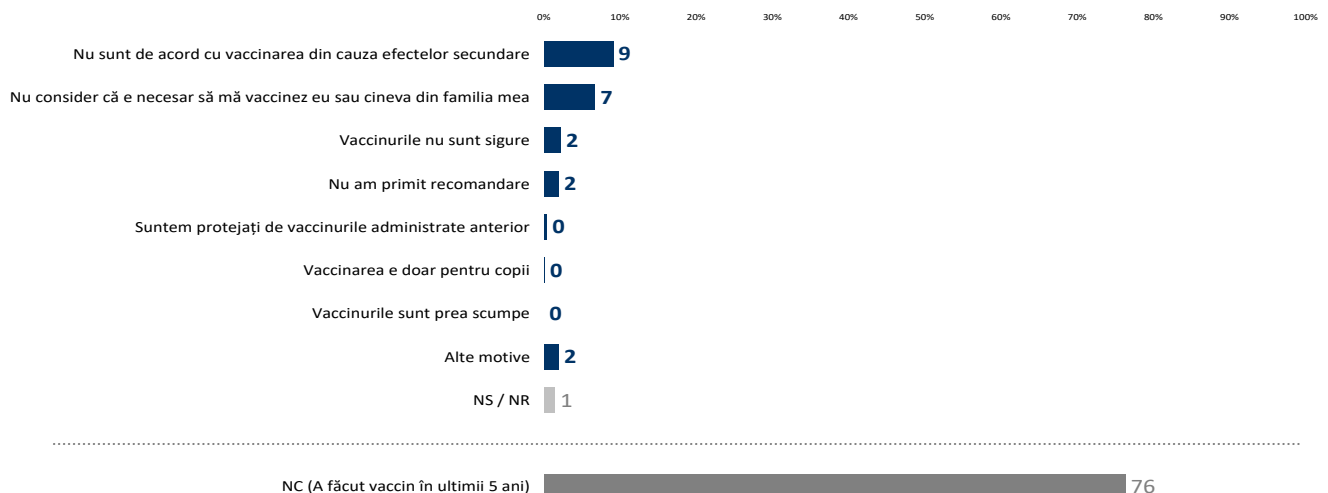
Cei care au fost vaccinați sau în a căror familie a fost administrat un vaccin își motivează decizia în felul următor: 38% la recomandarea medicului, 9% pentru a călători în străinătate, 7% la recomandarea familiei/prietenilor și 4% la recomandarea unor persoane publice.

Este interesant că, la această întrebare, avem un procentaj foarte ridicat, 18%, de NS/NR (nu știu sau nu răspund). Este foarte probabil că mulți dintre aceștia au acționat prin mimetism în raport cu grupul dominant sau cel de apartenență.

Faptul că doar 38% dintre cei care au fost vaccinați sau în a căror familie au fost administrate vaccinuri (pentru aceștia, vom folosi în continuare termenul de „vacciniști” pentru a fi mai concisi) au făcut-o la recomandarea medicului este relativ îngrijorător. Practic, jumătate dintre acești „vacciniști” au luat decizia în mod conjunctural și nu la recomandarea medicului. O primă concluzie este că încrederea în sistemul sanitar oficial este scăzută.

DACĂ NU

Q04. De ce nu v-ați vaccinat în ultimii 5 ani?

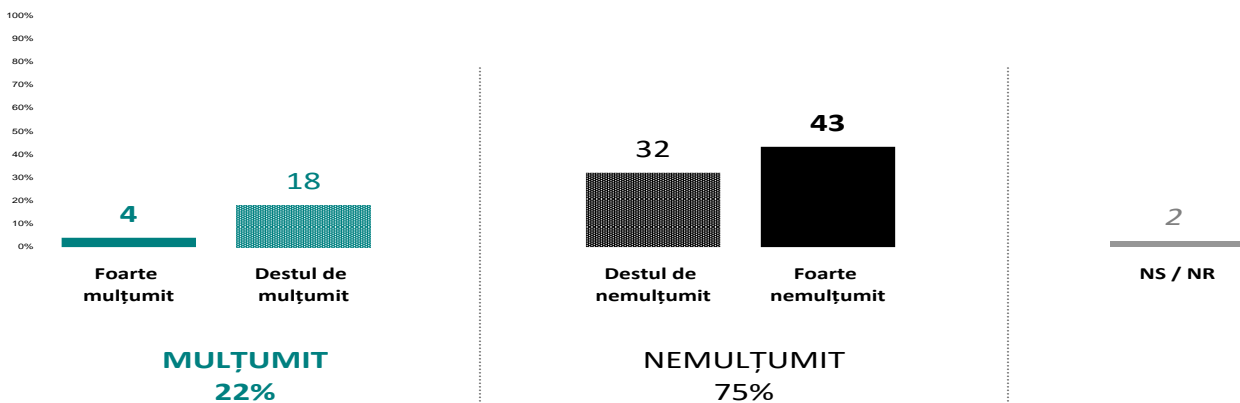

Dintre cei „nevacciniști”, 9% declară că se tem de efectele secundare, 7% nu consideră necesar să se vaccineze, 2% că vaccinurile nu sunt sigure, 2% nu au primit recomandare și 25 „din alte motive”. Este important de observat că pentru „nevacciniști” procentul NS/NR este foarte mic (1%).

După cum se vede, „nevacciniștii” au o dispersie mult mai largă a motivelor decât „vacciniștii”.

Pachetul de întrebări Q05-Q07 se referă la raportarea respondenților la informațiile publice legate de pandemia Covid-19

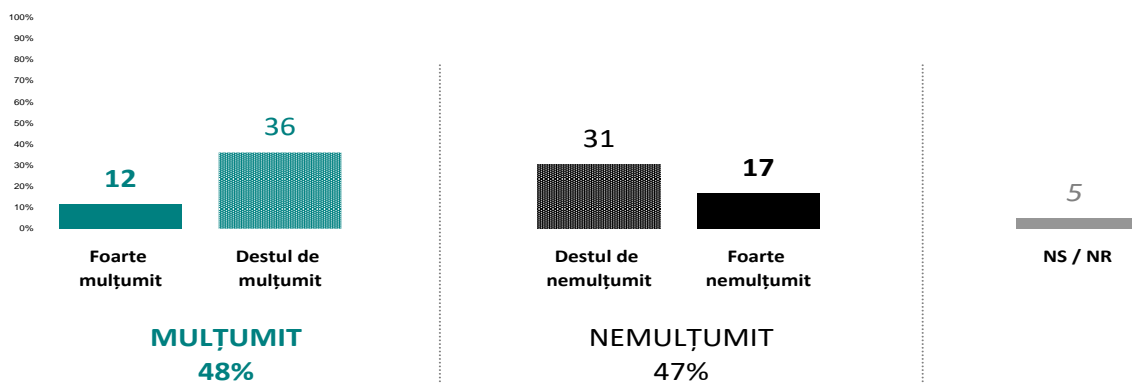
Q05. În ce măsură sunteți mulțumit de acțiunile statului român pentru combaterea răspândirii coronavirusului în România?

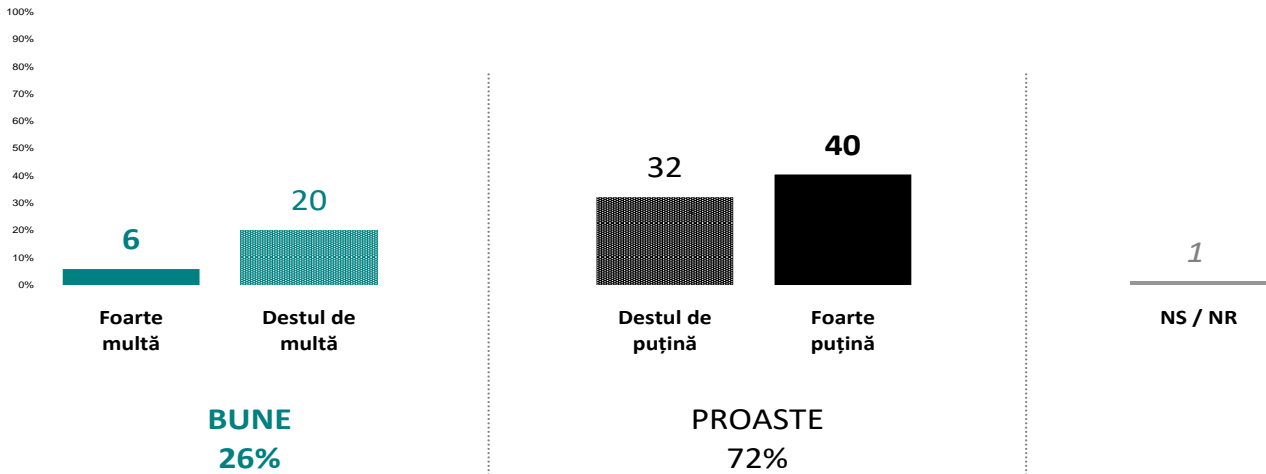
După cum se vede, respondenții sunt nemulțumiți (75%) de acțiunile statului român pentru combaterea răspândirii coronavirusului. Ceea este însă mai important și mai grav este că distribuția răspunsurilor, de la „foarte mulțumiți” (4%) la „foarte nemulțumiți” (43%) crește aproape exponențial. Această distribuție indică nu doar nemulțumire față de acțiunile propriu-zise, ci și o neîncredere sistemică în statul român.

În Barometrul RD05, din mai 2020, mulțumirea respondenților față de acțiunile statului român era echilibrată, dar ușor pozitivă:

Q02. În ce măsură sunteți mulțumit de acțiunile statului român pentru combaterea răspândirii coronavirusului în România?

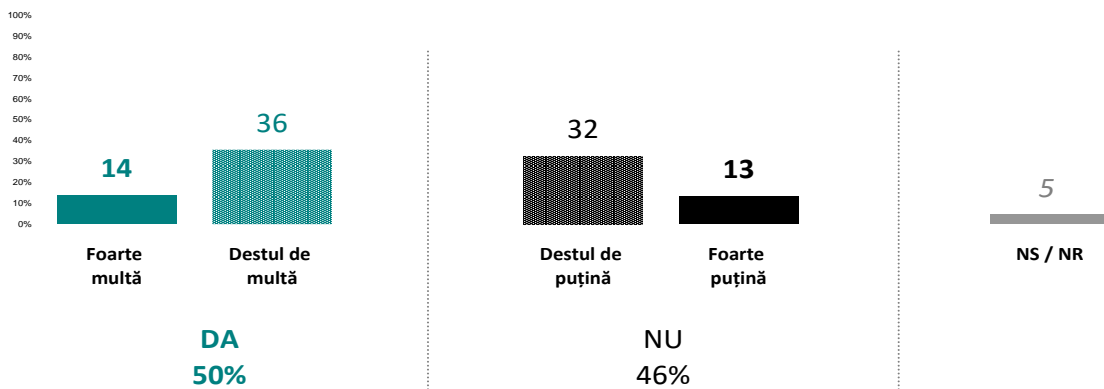
Q06. Cât de multă încredere aveți în informațiile oficiale, transmise de instituțiile statului, privind criza Coronavirus?

Aceeași situație și aceeași distribuție se păstrează și în cazul încrederii în informațiile oficiale privind criza coronavirus.

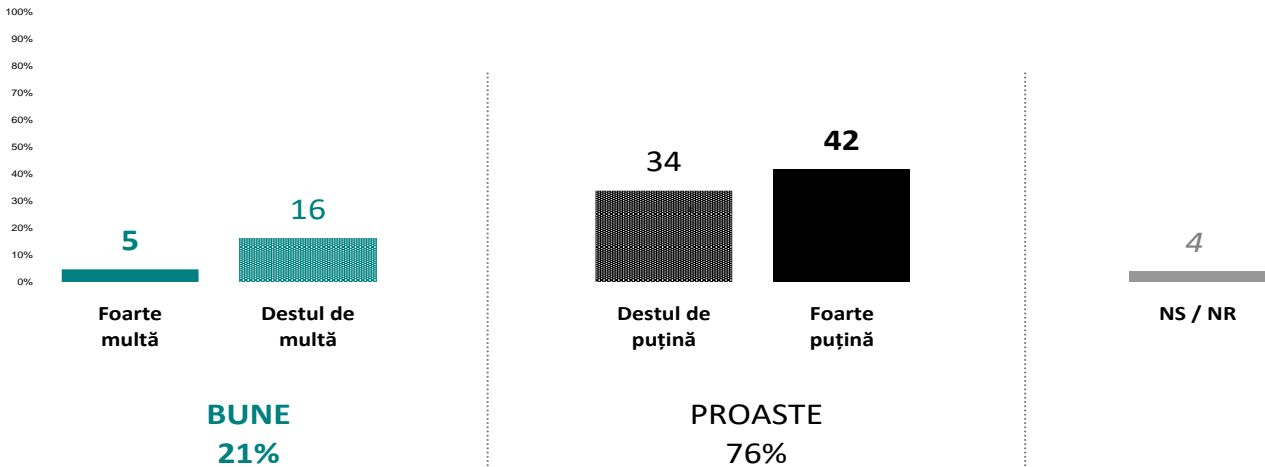
În Barometrul RD05, din mai 2020, la aceeași întrebare, diagrama răspunsurilor era:

Q33. Cât de multă încredere aveți în informațiile oficiale, transmise de instituțiile statului?

De-a lungul a un an și jumătate de pandemie, încrederea în informațiile furnizate oficial de statul român a scăzut la jumătate.

Q07. Cât de multă încredere aveți în informațiile din social media, transmise de persoanele pe care le citiți și urmăriți?

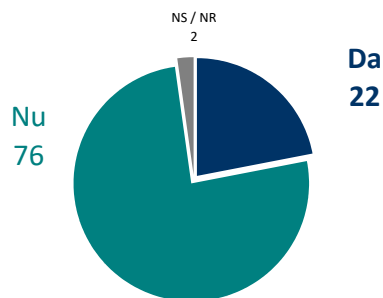

În fine, oarecum surprinzător, aceeași neîncredere și distribuție a răspunsurilor se observă și când este vorba despre informațiile din social-media.

Din cele trei serii de răspunsuri la aceste întrebări se pot trage următoarele concluzii parțiale:

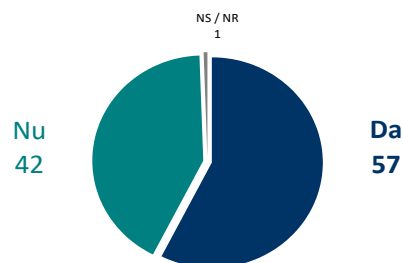
- în societatea românească, starea de neîncredere este endemică și dominantă, indiferent de sursa informației;
- cu mare probabilitate, cei care au încredere în informațiile oficiale nu au încredere în informațiile din social-media și invers;
- criza coronavirus a generat și o *criză a mecanismelor de înțelegere și conformare socială*, adică o stare de confuzie tensionată, în care nu există doar neîncredere, ci și agresivitate față de o opinie contrară.

Q08. Ați fost diagnosticat cu Covid-19?

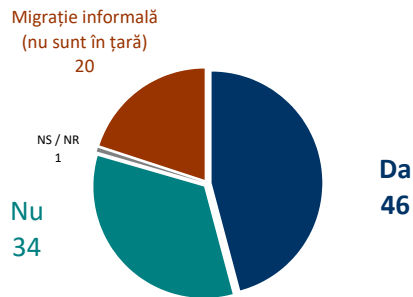
Dintre respondenți, 22% afirmă că au fost diagnosticați cu Covid-19. Procentajul este foarte mare față de cifrele oficiale. Potrivit acestora din urmă, în acest moment, la nivelul întregii țări, există circa 2,4 milioane de cazuri confirmate. La o populație majoră (cea sondată de Barometru) de circa 18 milioane, procentajul este de maxim 14% (fără a socoti că, printre cei 2,4 milioane de confirmați, se află și persoane sub 18 ani).

Q10. V-ați vaccinat anti-Covid?

Q10. V-ați vaccinat anti-Covid?

PROCENTE AJUSTATE CU MIGRAȚIA INFORMALĂ (20% DIN TOTAL POPULAȚIE OFICIALĂ)

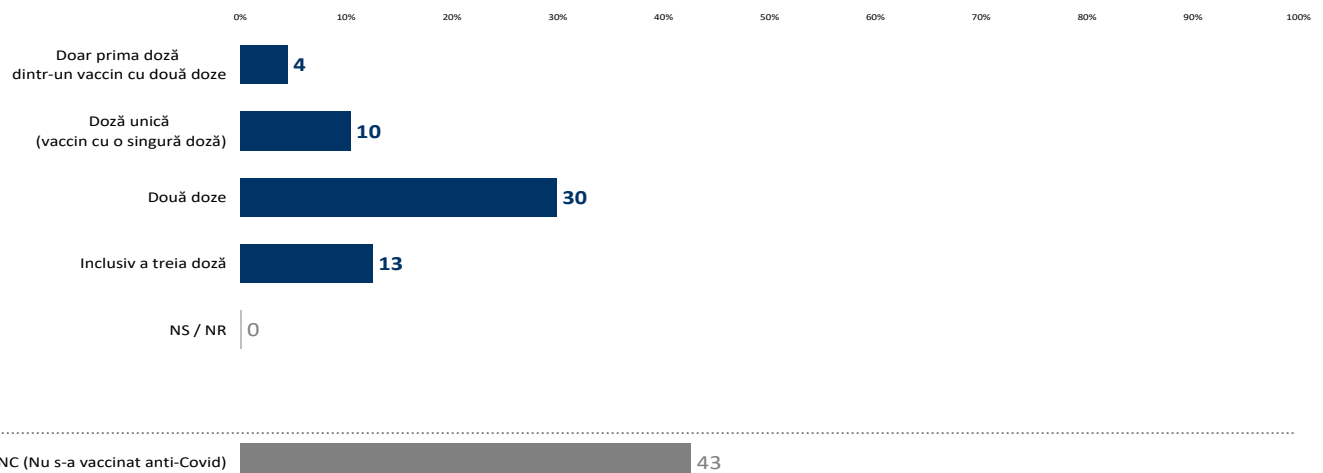
57% din cei chestionați au declarat că s-au vaccinat anticovid. În procente ajustate cu migrația informală, acest procentaj scade la 46%.

Și aici există o diferență mare față de datele oficiale, potrivit cărora procentajul celor „imunizați prin vaccinare” este mult mai mic (în jur de 30-32%). E drept, cifrele oficiale se referă la imunizarea cu cel puțin două doze.

Cu mare probabilitate, circa 10% dintre respondenți au afirmat, fals, că au avut Covid sau s-au vaccinat.

DACĂ S-A VACCINAT

Q11. Câte doze de vaccin ați făcut?

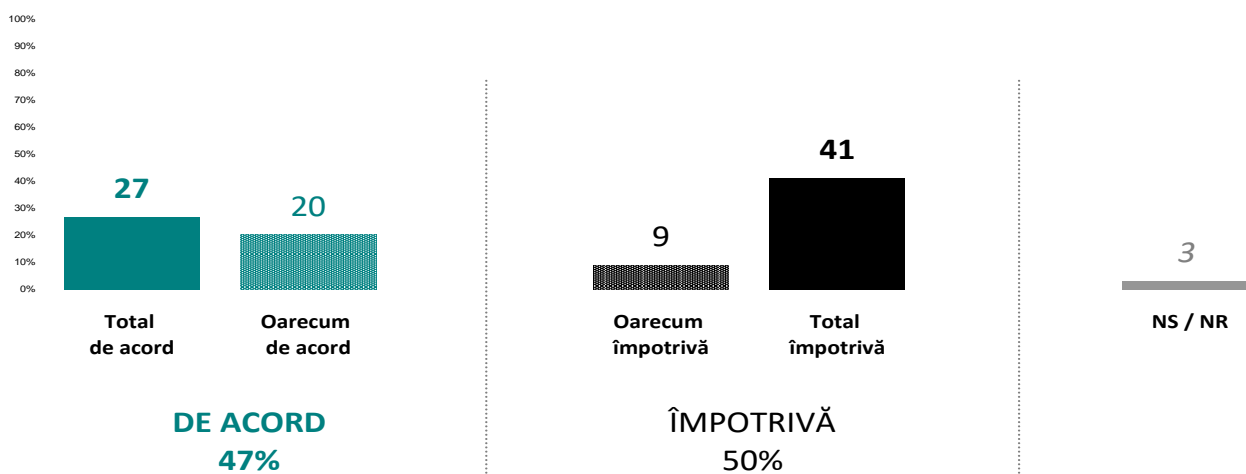

Dintre cei vaccinați, cei mai mulți (30%) au primit două doze, 13% au primit inclusiv a treia doză, 10% au făcut vaccinul cu doză unică și 4% au făcut doar prima doză dintr-un vaccin cu două doze.

După cum se știe, România se află printre țările UE în care procentul populației vaccinate este mic. Acest lucru este confirmat de prezentul barometru.

3. Percepții referitoare la restricțiile adoptate pe perioada pandemiei

Q12. În ce măsură sunteți de acord sau nu cu prelungirea stării de alertă?

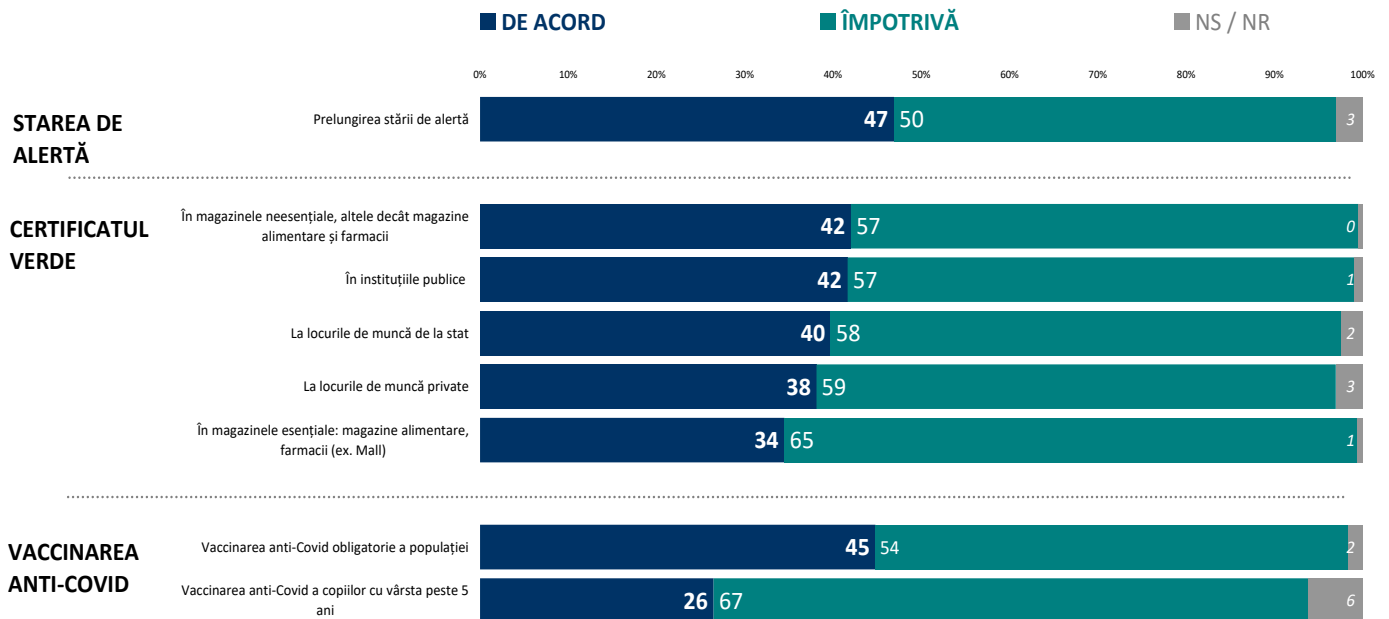
Prelungirea stării de alertă polarizează opiniile respondenților: 50% sunt împotrivă, față de 47% care sunt de acord. Distribuția răspunsurilor este însă puternic polarizată. Față de 27% care sunt „total de acord” avem 41% care sunt „total împotrivă”. După cum se va vedea în continuare, societatea românească pare a fi împărțită între circa 25-30% „conformiști-riguroși” și circa 40-45% „refractari-indiferenți” față de acțiunile oficiale. Restul, de circa 25% sunt „ezitanții”.

Q12 – Q21

Acet pachet de întrebări sintetizează opiniile față de trei elemente: starea de alertă, certificatul verde și vaccinarea anticovid. Vom discuta aceste răspunsuri pe diagramele sintetice.

Q12 ... Q17, Q20, Q21. În ce măsură sunteți de acord sau nu cu...?

SINTEZĂ POZITIV vs NEGATIV

Prima observație este că, în toate cazurile, opinia „împotriva” este dominantă. În cel mai bun caz (prelungirea stării de alertă), acordul întrunește 47% față de 50% dezacord.

Următoarea întrebare, unde există cel mai mare procentaj al acordului este vaccinarea obligatorie a populației, unde acordul este 45%, iar dezacordul 54%. În acest domeniu există însă și extrema cealaltă, referitoare la vaccinarea anticovid a copiilor între 5 și 12 ani. În acest caz, acordul este de doar 26%, față de 67% dezacord.

În ceea ce privește certificatul verde, dezacordul crește de la 57% (accesul în magazine neesențiale și instituțiile publice) la 65% în magazinele esențiale.

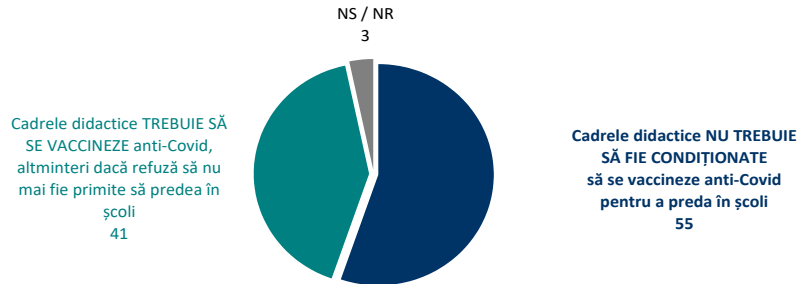
Q18 – Q19

Q18. În contextul pandemiei Covid, se discută despre vaccinarea obligatorie a cadrelor didactice. Opiniile sunt împărțite în această privință.

Unii consideră că este necesar ca cadrele didactice să se vaccineze anti-Covid, altminteri dacă refuză să se vaccineze să nu fie permise să predea în școli.

Alții, din contră, nu sunt de acord cu această măsură, cu vaccinarea cadrelor didactice drept condiție să poată preda.

Dvs. cu care din cele două opinii sunteți mai degrabă de acord?

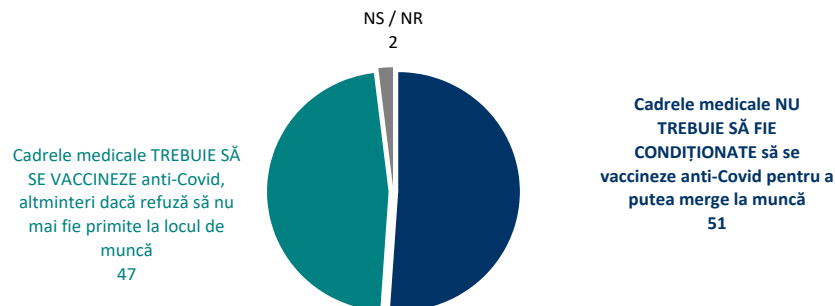

Q19. Zilele acestea se discută și despre vaccinarea obligatorie a cadrelor medicale. Opiniile sunt împărțite în această privință.

Unii consideră că este necesar ca cadrele medicale să se vaccineze anti-Covid, altminteri dacă refuză să se vaccineze să nu fie permise la locul de muncă.

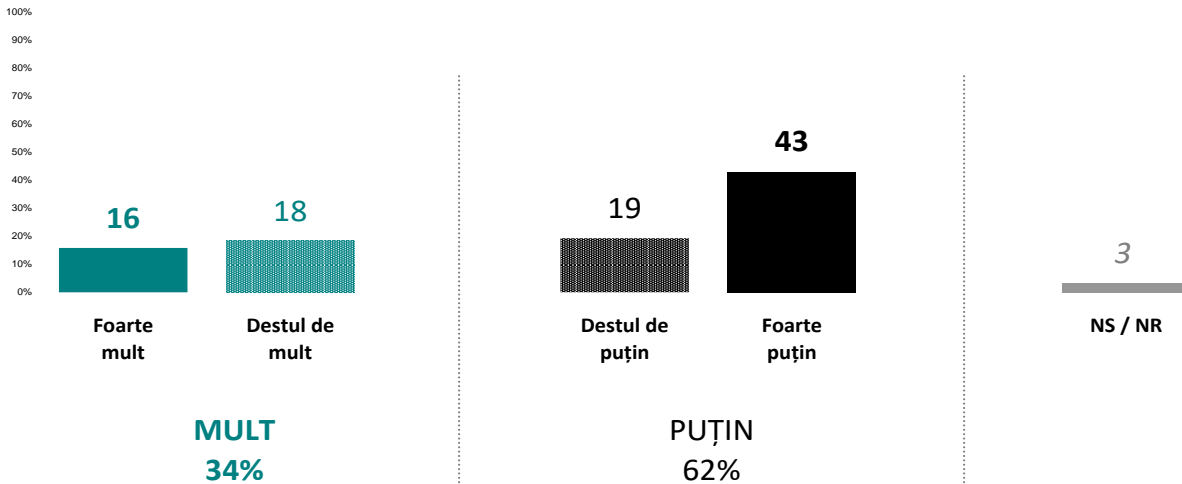
Alții, din contră, nu sunt de acord cu această măsură, cu vaccinarea cadrelor medicale drept condiție să poată merge la muncă.

Dvs. cu care din cele două opinii sunteți mai degrabă de acord?

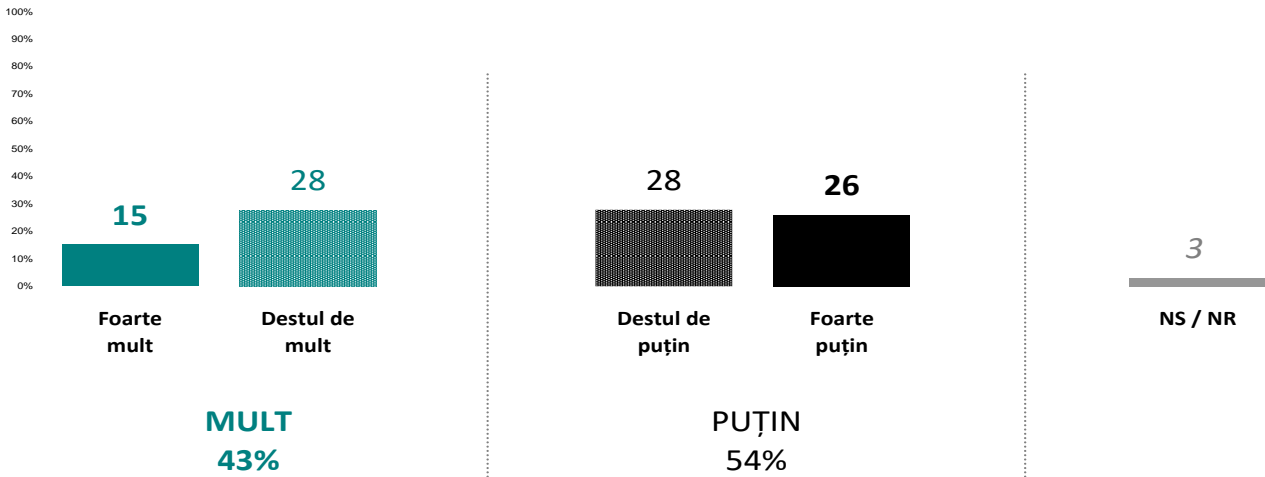
Dezacordul privind vaccinarea obligatorie este majoritar și în două cazuri particulare. Vaccinarea cadrelor medicale (51% dezacord) și vaccinarea cadrelor didactice (55%) dezacord.

Q22. Cât de mult sunteți dispus să solicitați servicii de specialitate (terapie, psiholog) privind sănătatea Dvs. emoțională și dificultățile psihice pe care le-ați întâmpinat în pandemia Covid?

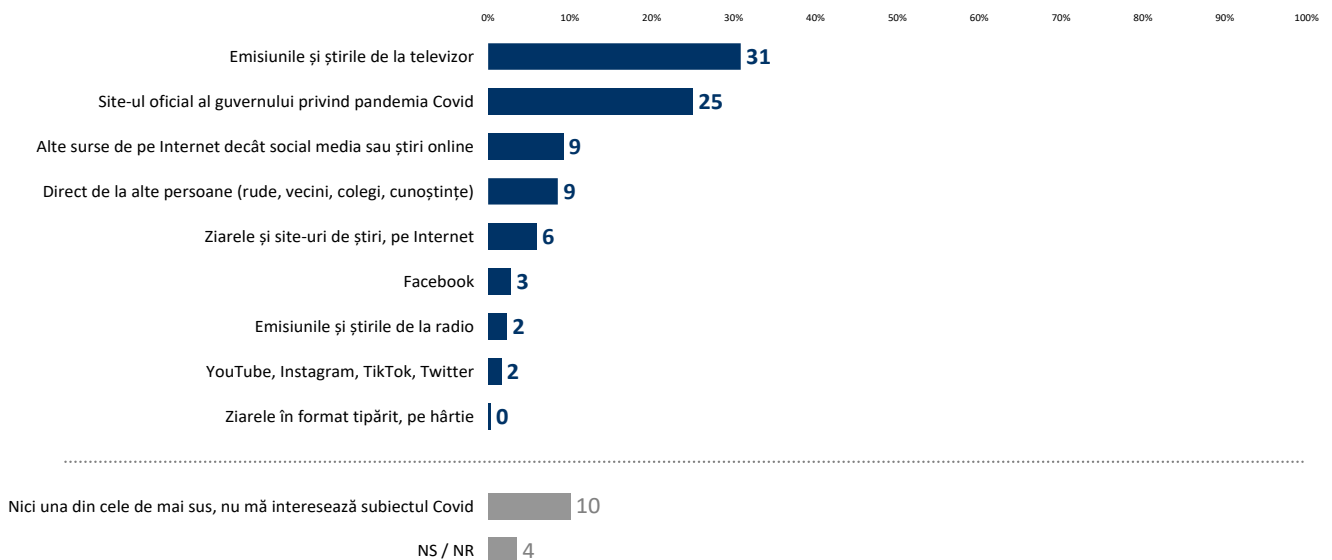
Dintre respondenți, 62% se declară puțin dispuși să solicite servicii de specialitate privind sănătatea emoțională și dificultățile psihice pe parcursul pandemiei. Distribuția răspunsurilor este și în acest caz exponențială, 43% declarând că sunt foarte puțin dispuși să apeleze la asemenea servicii, față de 16% care afirmă că sunt dispuși „foarte mult” pentru consultații psihologice. După cum se vede, procentajele estimate la întrebarea Q12 se corelează cu cele de la Q22, în sensul că 40% dintre respondenți par a fi insensibili față de efectele pandemiei, în timp ce 16-20% par a fi deosebit de afectați.

Q23. Cât de mult considerați că aveți acces la informații despre sănătatea emoțională și dificultățile psihice legate de pandemia Covid?

La întrebarea „Cât de mult considerați că aveți la informații despre sănătatea emoțională și dificultățile psihice legate de pandemie”, răspunsurile sunt echilibrate și distribuția este de tip gaussian: 43% consideră că accesul la informații este bun, față de 54% care consideră că accesul este insuficient.

Q24. Care este sursa de informare privind Covid-ul în care aveți cea mai mare încredere?

În ceea ce privește sursele de informare privind pandemia, se constată că societatea românească este, în foarte mare măsură, conservatoare. Cea mai

mare încredere (31%) se manifestă față de emisiunile și știrile de la televizor. Urmează, cu 25%, site-ul oficial al guvernului. Apoi, cu 9%, „alte surse de pe internet decât social-media sau știri online”. Direct de la alte persoane 9%, ziare și site-uri de știri 6%, FB 3%, radio 2%, you tube, instagram, tik-tok și tweeter 2%, ziare în format tipărit sub 1%. Foarte interesant, 10% dintre respondenți afirmă că nu au încredere în nici una dintre sursele de mai sus și nu sunt interesați de subiectul Covid.

Cei 25% care urmăresc site-ul oficial al guvernului sunt, aproape exclusiv, cei pe care i-am descris mai sus drept „conformiști-riguroși”.

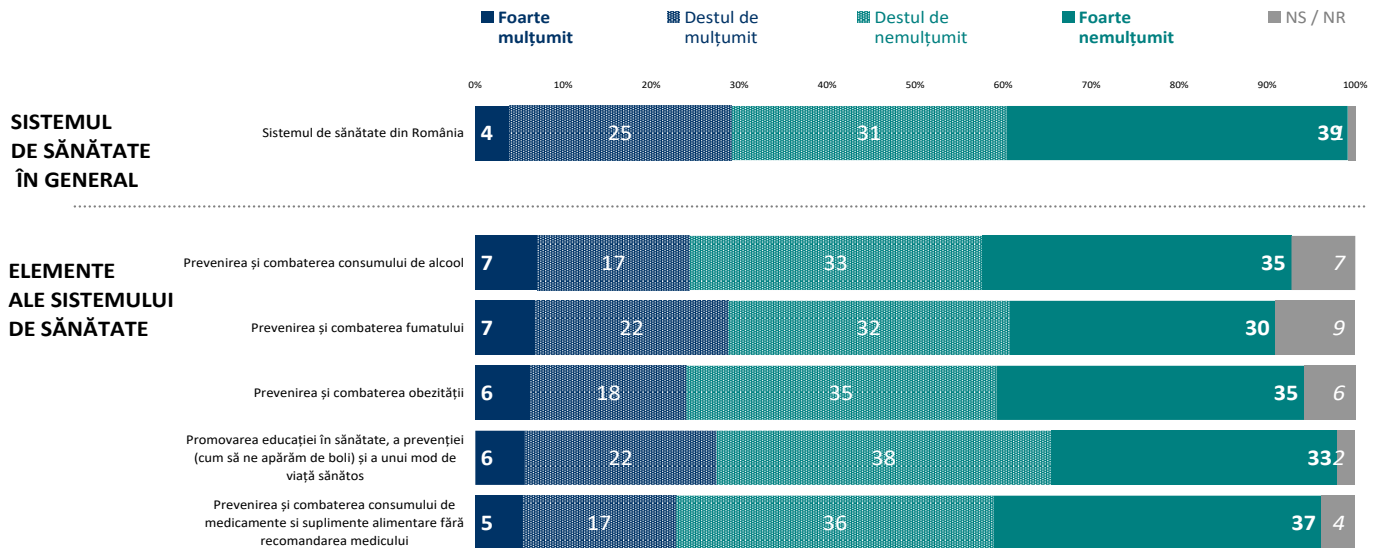
Având în vedere că televiziunile au o politică editorială foarte diversă, cei 31% care au încredere în informațiile difuzate pe acest canal se distribuie probabil proporțional între cei „conformiști” și cei „refractari”. Să observăm, de asemenea, că toate celelalte surse cumulate depășesc 31%, adică încrederea în televiziune. Această structură de încredere în canalele de informații susține ipoteza pe care am avansat-o mai înainte, referitoare la starea de confuzie agresivă care se manifestă în societatea românească față de pandemia covid.

4. Percepții asupra sistemului de sănătate

Q25 – Q30

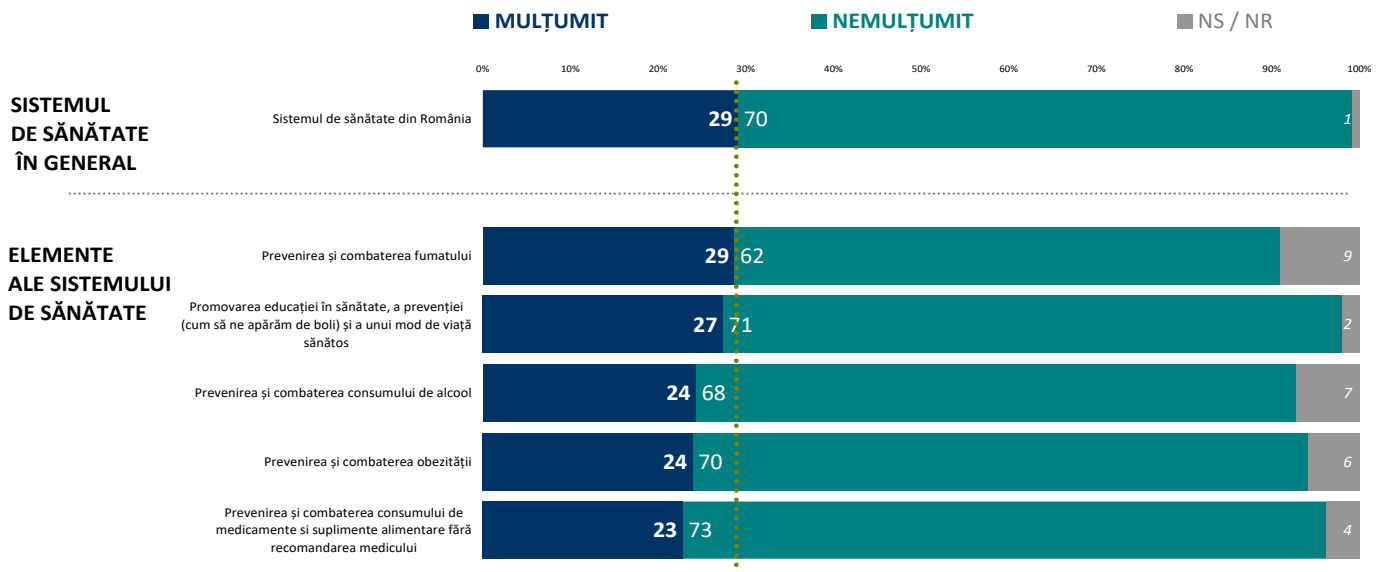
Acest pachet de întrebări sondează mulțumirea respondenților față de sistemul de sănătate din România și câteva elemente ale acestuia. Așa cum am procedat și în cazurile anterioare, vom discuta diagrama sintetică.

Q25 ... Q30. Cât de mulțumit sunteți de felul în care merg lucrurile în România în următoarele privințe privind sistemul de sănătate?

Q25 ... Q30. Cât de mulțumit sunteți de felul în care merg lucrurile în România în următoarele privințe privind sistemul de sănătate?

SINTEZĂ POZITIV vs NEGATIV

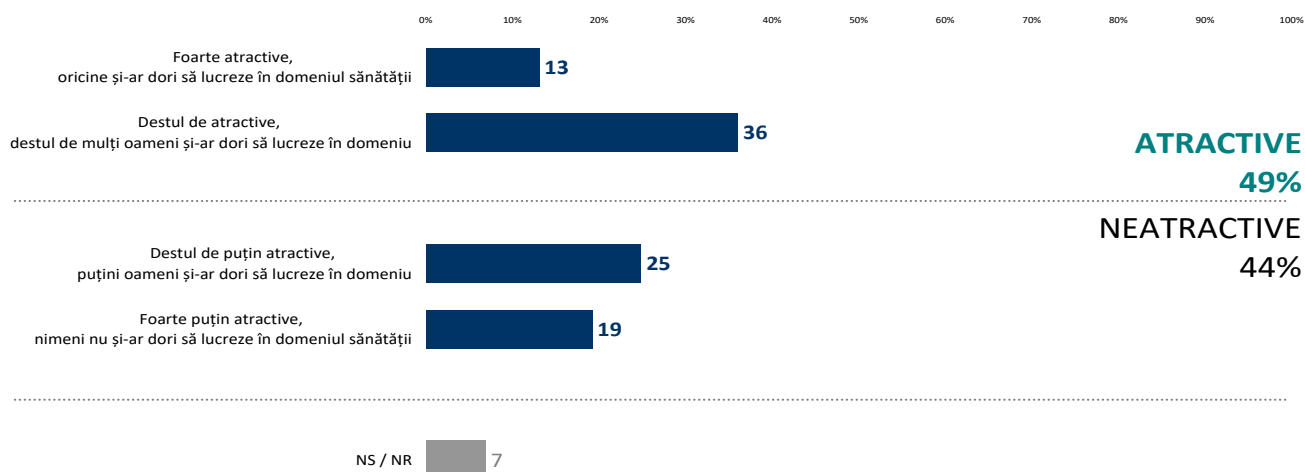

Observația generală este că predomină categoric nemulțumirea. Surprinzător este însă că mulțumirea față de sistemul de sănătate în general are cea mai mare valoare (29%), mai mare decât orice valoare sectorială. Este oarecum paradoxal, pentru că mulțumirea sau nemulțumirea față de starea generală ar trebui să fie o medie între valorile sectoriale. În cazul nostru, în afară de

prevenirea și combaterea fumatului, unde nivelul de mulțumire este tot de 29%, în toate celelalte domenii sectoriale nivelul de mulțumire este mai mic. Să remarcăm, totuși, că nivelurile de nemulțumire cele mai ridicate se manifestă față de „prevenirea și combaterea consumului de medicamente fără recomandare” (73%) și „promovarea educației în sănătate și a prevenției” (71%).

Q31. Cât de atractive considerați că sunt locurile de muncă în domeniul sănătății în România?

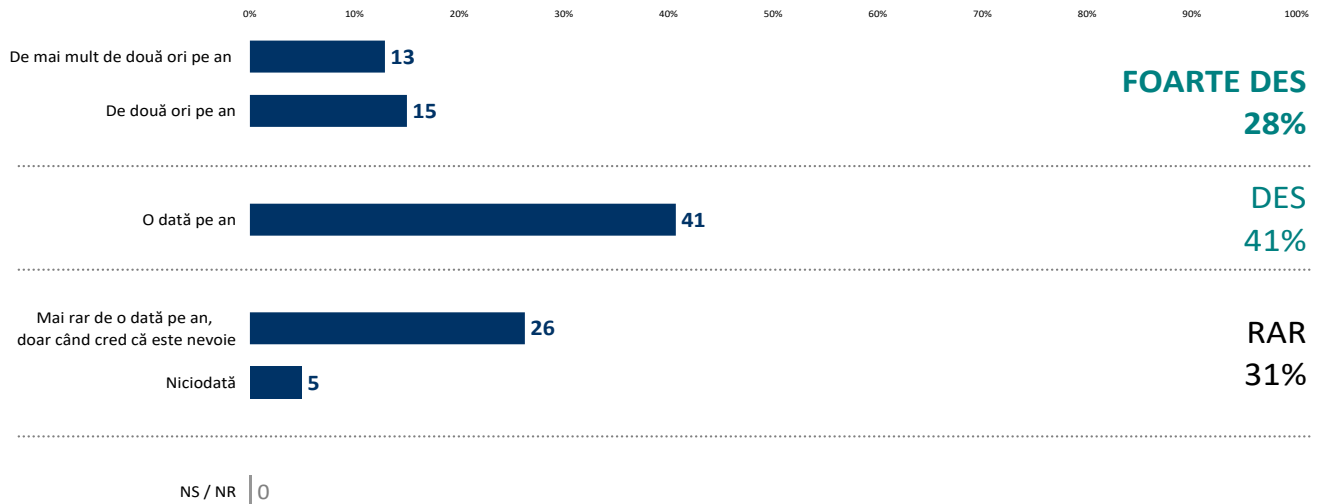
Deși nemulțumirea față de sistemul de sănătate este dominantă, totuși, respondenții consideră că locurile de muncă în domeniul sănătății sunt mai degrabă atractive. 49% le consideră atractive și 44% le consideră neatractive. Distribuția este de tip gaussian, ceea ce arată că dinamica pieței muncii în domeniu este normală.

5. Percepții privind starea individuală de sănătate

Q32 – Q33

Aceste întrebări se referă la periodicitatea analizelor și consultațiilor medicale.

Q32. Cât de frecvent vă faceți analize și consultații medicale?

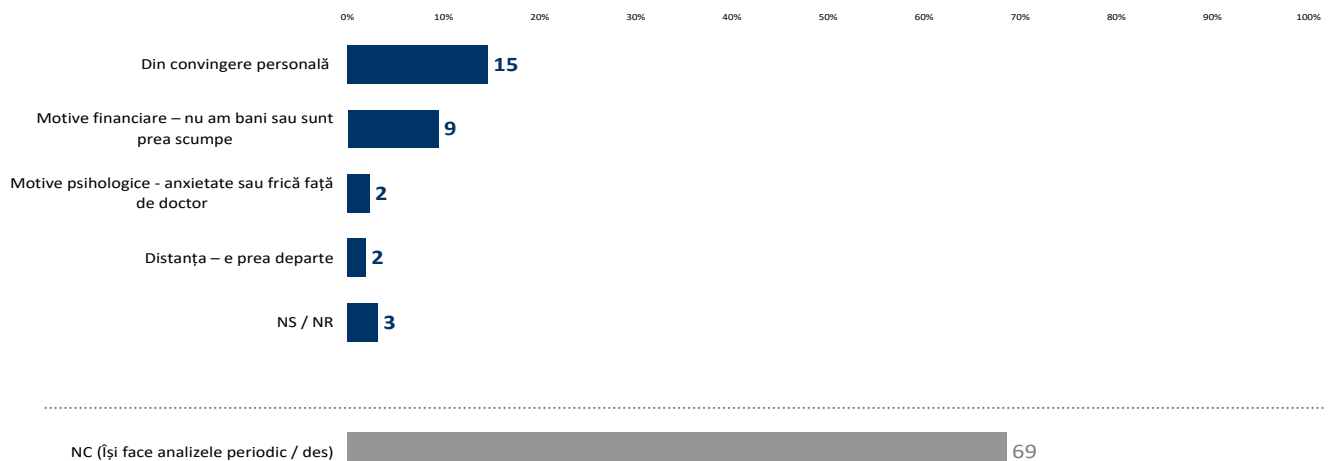

41% dintre cei chestionați (majoritatea relativă) afirmă că își fac analize cel puțin o dată pe an, 28% afirmă că fac analize de două sau mai multe ori pe an, iar 31% că fac analize mai rar decât o dată pe an.

Răspunsurile la această întrebare indică o atitudine *satisfăcătoare* a cetățenilor față de serviciile medicale (practic, mai puțin de o treime dintre cetățeni nu consultă periodic medicul).

DACĂ NU PERIODIC / DES

Q33. Care este principalul motiv care vă împiedică să mergeți periodic la controale medicale?

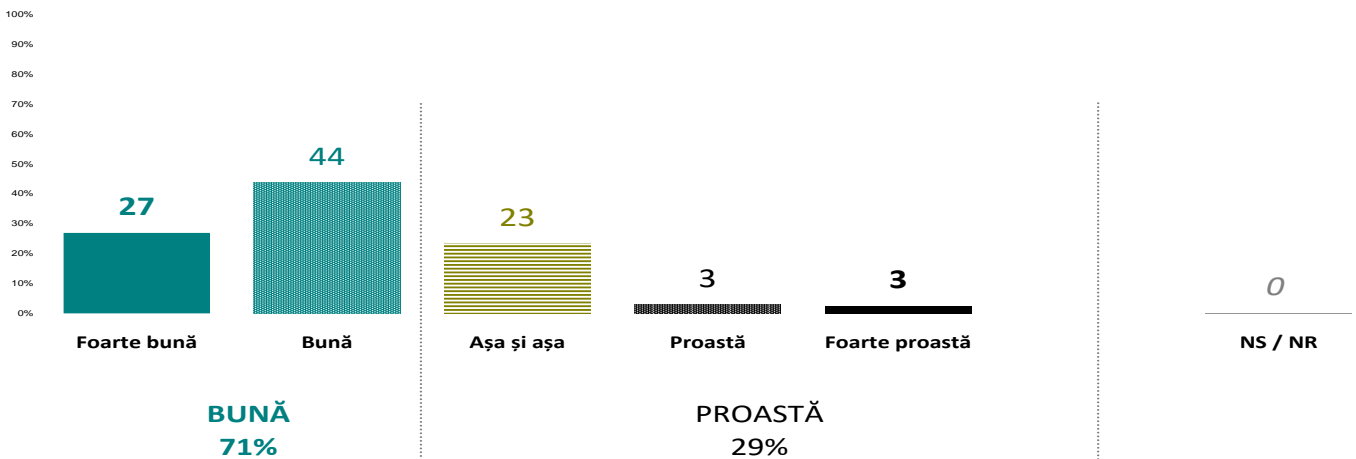

Principalele motive pe care le invocă cei care nu merg periodic la control sunt: convingerea personală (15%) și lipsa banilor (9%). Cei care declară că nu merg la control din convingere personală ridică un semn de întrebare și ar merita un studiu special în acest sens.

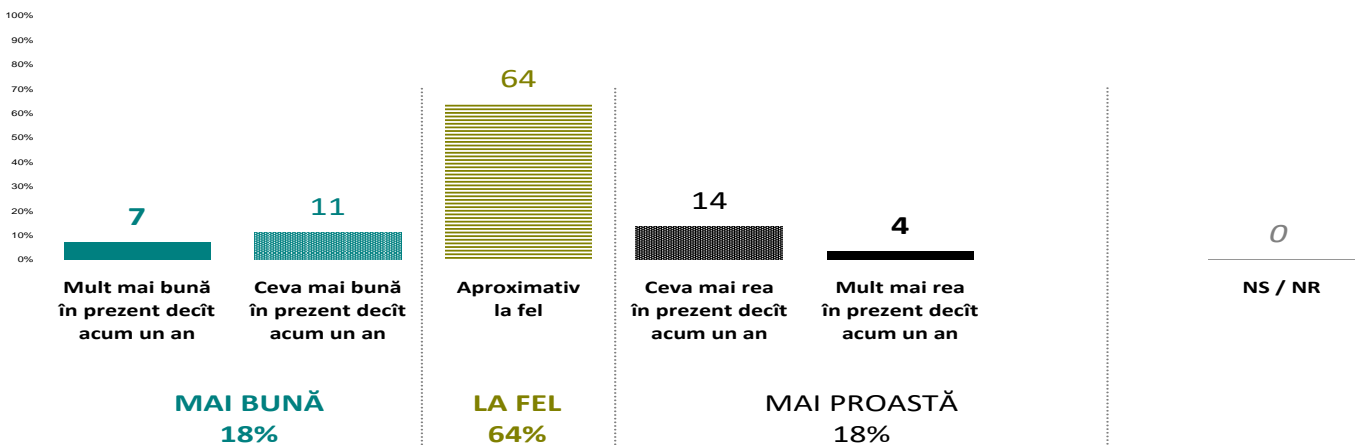
6. Autopercepții asupra stării de sănătate

Următoare secțiune a barometrului sondează autopercepțiile asupra stării de sănătate.

Q34. Cum ați descrie starea dvs. de sănătate în prezent?

Q35. Față de acum un an de zile, în general, cum considerați că aveți sănătatea în momentul de față?

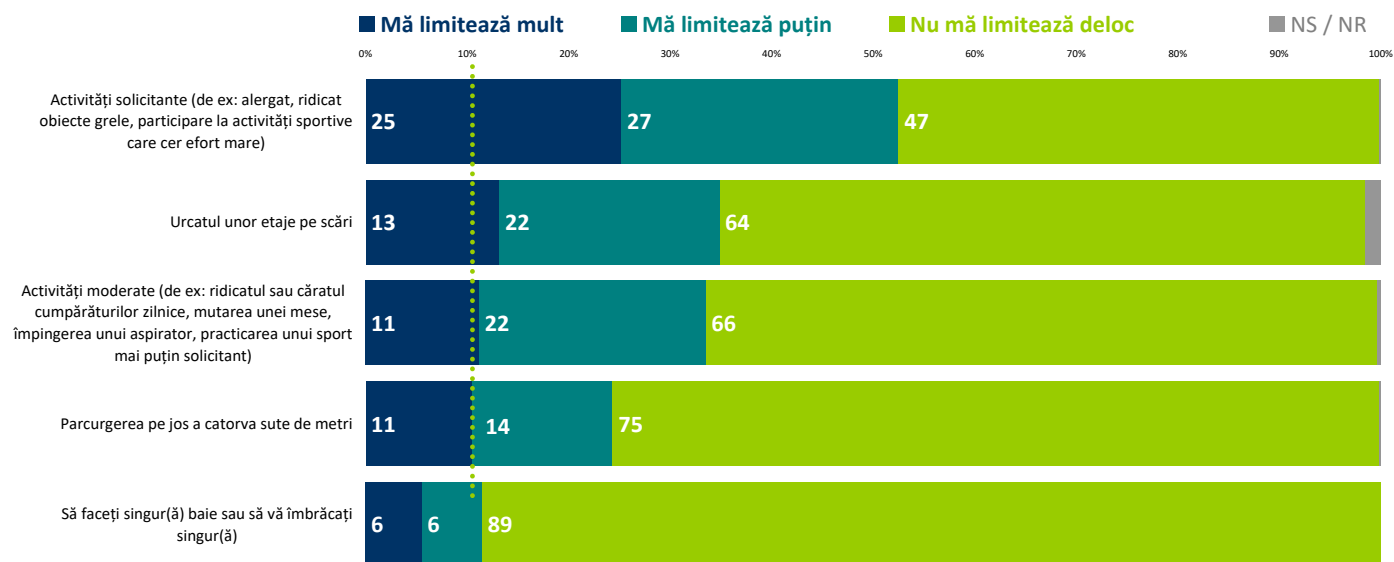
Dintre respondenți, 71% își apreciază starea de sănătate ca „bună” și 29% o descriu ca „proastă”. În acest caz însă trebuie să observăm că cei 29% s împart în 23% care o consideră „așa și așa” și câte 3% care o consideră „proastă” sau „foarte proastă”. În concluzie, marea majoritate (94%0 a românilor se consideră într-o stare satisfăcătoare de sănătate.

Referitor la evoluția stării de sănătate față de cea de acum un an se constată o stagnare a percepției. Același procentaj (18%) dintre respondenți se găsește și în dreptul opțiunii „mai bună” și în dreptul „mai proastă”. Restul de 64% își consideră starea de sănătate „la fel ca anul trecut”.

Q36 – Q40

Acest pachet de întrebări chestionează limitele autopercepute față de anumite activități. Vom analiza, ca și în cazurile precedente, diagrama sintetică.

Q36 ... Q40. Vă rugăm să ne spuneți cât de mult vă limitează sănătatea Dvs. de acum în următoarele activități pe care ați putea să le faceți pe parcursul unei zile?

Observația generală este că în toate cazurile, cel puțin 47% dintre respondenți declară că nu întâmpină greutăți în activitățile menționate. Acest procentaj minim este indicat în cazul activităților foarte solicitante (alergat, participare la activități sportive, ridicat obiecte grele). Tot în acest caz, se observă cel mai ridicat procentaj (25%) de răspunsuri „mă limitează mult”.

Activitățile moderate (urcat unor etaje pe scări, cumpărături zilnice, curățenie obișnuită în casă) arată procentaje de 64-66% pentru „nu mă limitează deloc”. Pentru aceste activități, procentajele „mă limitează mult” se încadrează între 11 și 13%.

La opțiunea „parcurgerea pe jos a câtorva sute de metri”, 75% dintre respondenți declară că „nu-i limitează deloc”, dar 11% declară că „îi limitează mult”.

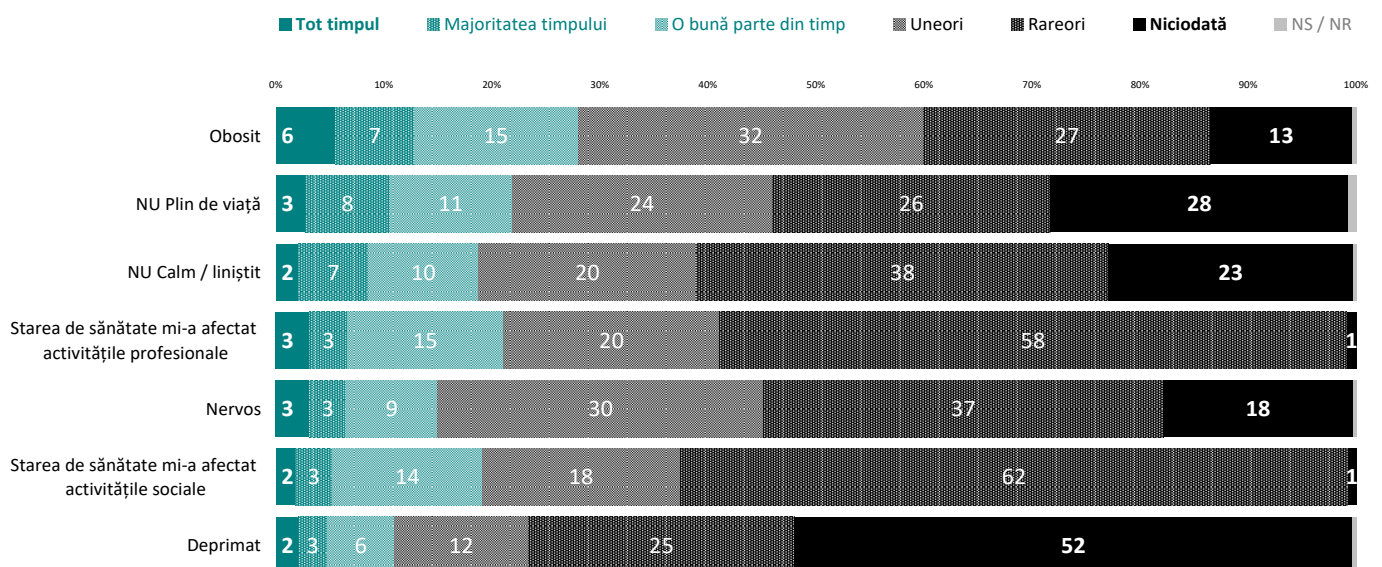
Cea mai la îndemână activitate este cea de a face singur/ă baie sau de a se îmbrăca singur/ă. La această opțiune, 89% nu întâmpină dificultăți, dar 6% declară că „îi limitează mult”.

Diagrama nu prezintă o situație îmbucurătoare. Mișcarea zilnică și sportul sunt evitate de cel puțin o treime dintre respondenți, iar în cazul activităților mai solicitante, peste 50% dintre respondenți întâmpină dificultăți.

Q41-Q47

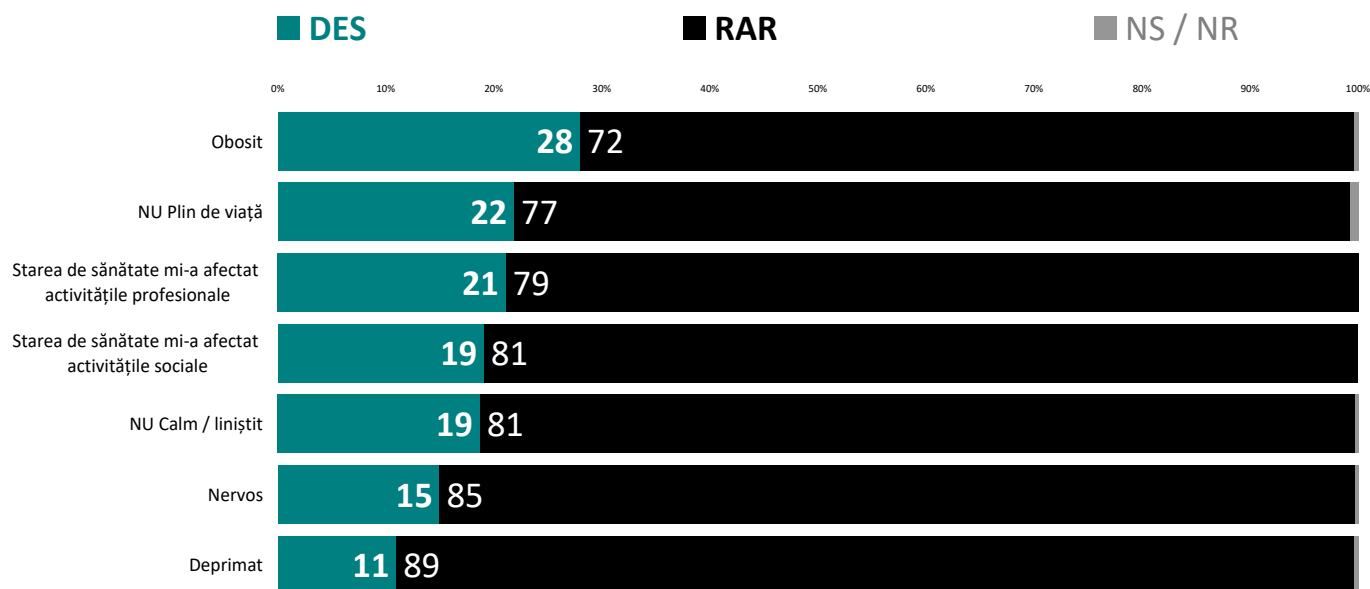
Acest pachet de întrebări se referă la autoaprecierile respondenților asupra tonusului pe care l-au avut în ultimele patru săptămâni. Vom analiza diagramele sintetice.

Q41 ... Q47. În ultimele 4 săptămâni, v-ați simțit...?

Q41 ... Q47. În ultimele 4 săptămâni, v-ați simțit...?

SINTEZĂ POZITIV vs NEGATIV

În valoare absolută, procentajul cel mai ridicat al unui tonus negativ a fost cel legat de oboseală: 28% dintre respondenți au declarat că s-au simțit obosiți, față de 72% care susțin că nu au fost obosiți.

Urmează, cele două întrebări legate de influența stării de sănătate față de activitățile profesionale, respectiv cele sociale. În aceste două cazuri, 21, respectiv 19%, dintre respondenți au fost afectați de o stare proastă de sănătate. Firește, 79, respectiv 81% au declarat că nu au fost afectați de starea de sănătate în activitățile respective.

Stările de tonus negativ cel mai puțin întâlnite au fost cele de „nervos” (15%) și „deprimat” (11%).

În privința stărilor de tonus pozitiv, 77% au declarat că s-au simțit „plini de viață” și 81% s-au simțit „calmi/liniștiți”.

Luând în considerare și variantele intermediare, se observă câteva nuanțe.

În primul rând la stările de tonus pozitive, unde majoritatea absolută este formată din răspunsuri echilibrate („tot timpul”, „majoritatea timpului”, „o bună parte din timp”). O altă nuanță importantă se referă la stările de tonus negativ, mai precis la starea proastă de sănătate, unde există valori foarte mici (1%) pentru varianta „niciodată”. Cu alte cuvinte, cea mai mare parte a stării de

tonus pozitiv este dată de lipsa unor stări de sănătate proastă, adică de autopercepția unei stări bune a sănătății.

În fine, referitor la starea de deprimare este interesant că 52% dintre respondenți afirmă că nu au fost „niciodată” deprimați în ultimele patru săptămâni.

Acest tablou general al autoaprecierii tonusului zilnic este mai pozitiv decât autoaprecierea stării de sănătate. Se poate spune că românii se consideră în general veseli, nestresați, cu probleme de sănătate minore și, doar uneori, puțin obosiți. Privind obiectiv, este o autoapreciere care, foarte probabil, constituie un mecanism de apărare față de un mediu extern solicitant.

7. Concluzii

- După un an și jumătate de pandemie, încrederea în sistemul sanitar oficial a scăzut semnificativ.
- A scăzut, de asemenea, chiar dramatic, încrederea în acțiunile statului român și în informațiile oficiale.
- În societatea românească, starea de neîncredere este endemică și dominantă, indiferent de sursa informației.
- Criza coronavirus a generat și o *criză a mecanismelor de înțelegere și conformare socială*, adică o stare de confuzie tensionată, în care nu există doar neîncredere, ci și agresivitate față de o opinie contrară.
- Măsurile restrictive adoptate în perioada pandemiei sunt respinse de majoritatea populației (majoritatea absolută, adică peste 50%). În unele cazuri, respingerea ajunge până la 89% (vaccinarea copiilor).
- Societatea românească pare a fi împărțită între circa 25-30% „conformiști-riguroși” și circa 40-45% „refractari-indiferenți” față de acțiunile oficiale. Restul, de circa 25% sunt „ezitanții”.

- Se manifestă, totuși, o atitudine *satisfăcătoare* a cetățenilor față de serviciile medicale – circa două treimi dintre respondenți fac, cel puțin o dată pe an, un control periodic.
- Mișcarea zilnică și sportul sunt evitate de cel puțin o treime dintre respondenți, iar în cazul activităților mai solicitante, peste 50% dintre respondenți întâmpină dificultăți.
- Ca autopercepție, românii se consideră în general veseli, nestresați, cu probleme de sănătate minore și, doar uneori, puțin obosiți. Privind obiectiv, este o autoapreciere care, foarte probabil, constituie un mecanism de instinctiv de apărare față de un mediu extern solicitant.